

UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 17.

V Ljubljani, 1. septembra 1884. l.

XXIV. leto.

Ali naj se rabijo v naših ljudskih šolah lepopisnice s predpisi, ali ne?

Okrajna učiteljska konferencija Postojnska je letos sklenila, da se bodo v šolah tega okraja rabile Greiner-jeve lepopisnice s predpisi. — C. kr. okrajni šolski nadzornik je pa isti dan pri konferenciji v drugem okraji učiteljstvu odsvetoval, splošno v šoli rabiti te zvezke s predpisi.

Vprašanje je torej: Kdo je ravnal postavno in pedagogično, kdo pa ne?

Okrajna učiteljska konferencija ima na vsak način pravico in nekako tudi dolžnost, izmed primernih lepopisnic izbirati si najprimernejše. Greiner-jeve pisanke so stare že, in jih je že večkrat slavno ministerstvo odobrilo, zadnjikrat menda 1875. l., in v zapisniku dovoljenih učil in samoučil od 1882. l. nahajajo se tudi Greiner-jeve lepopisnice. Na podlogi teh ukazov in naredeb se torej smejo Greiner-jeve pisanke v vsaki šoli rabiti.

Kako se pa glasi poslednji ministerski ukaz, ki o pisankah govori? Ta je s 27. maja 1881. l. in pravi, da se pisanke s podobami rabiti ne smejo, vse druge pisanke brez podob in tekstov se pa lahko rabijo brez daljnega povpraševanja, samo da je papir v njih trden, gladek, dobro klejat in bel.

O pisankah s predpisnimi vrstami pa pravi ta ukaz, da se morejo v potrjenje poslati deželnim šolskim svetom.

Ker je pa Greiner-jeve lepopisnice te vrste že slavno ministerstvo odobrilo, morebiti ni treba, predlagati jih še posebej, recimo c. kr. deželnemu šolskemu svetu v Ljubljani.

Torej je Postojnska okrajna učiteljska konferencija skoro gotovo postavno ravnala. Kakšne razloge je pa navedla z didaktičnega stališča? Te-le razloge: Ako učitelj poučuje lepopisje le po grafični poti, to se pravi, da on zapiše nekatere besede ali stavke na desko, katere imajo potem otroci prepisovati, ne bode mu lahko doseči zaželenega uspeha, kajti pri dveh ali še celó treh oddelkih, s katerimi se ima učitelj naenkrat baviti, mu je pravo kontroliranje pri pisanji skoraj nemožno. Pisanje na desko pouzročuje učitelju dosti truda ter mu krati mnogo časa. Nahajajo se otroci, kateri so kratkovidni, ter le slabo vidijo na desko, tudi če sedé v prvih klopéh. Po nekaterih učilnicah je svetloba slaba. Tudi imamo mnogo učiteljev, kateri sami slabo pišejo in kar kdo sam nima, tudi drugim ne more dati. Dobrota teh pisank je tudi ta, da se otroci lahko vadijo domá pisati, kar jim pride posebno prav v bolezní ali v slabem vremenu, kadar v šolo ne morejo.

Na kaj se je opiral pa drugi šolnik, ki je učiteljem rabo Greiner-jevih pisank odsvetoval? Nekoliko se mu je dozdevalo, da bi se raba teh pisank na Kranjskem

prav ne strinjala z že prej omenjenim ministerskim ukazom (s 27. maja 1881. l.), dokler se še kranjski deželni šolski svet o njih ne izjavi.

Največ so mu bili pred očmi sledeči didaktični razlogi:

1. Učitelj mora vsako črto in črko, vsak zlog in vsako besedo na šolsko tablo napisati, da otroci vidijo, kako črta in črka nastane, iz katerih delov je črka, kakó se njeni deli in kakó črke v zlogih in besedah vežejo.

2. Učitelj mora največ na šolski deski popravljati za ves razred pomanjkljivosti, katere zapazi pri posameznih učencih, kajti eno in isto ali vsaj slično pomoto dela več učencev.

3. Pisati po stalnih predpisih bilo je zlasti v prejšnjih časih navada, ko je učitelj en in isti predpis po več mesecev na tabli pustil, ali tudi tiskane predpise učencem dajal na klop. (Pri Greiner-ji so seveda lepo metodično urejeni predpisi vseh potrebnih stopinj.)

4. Dandanes je v obče navadno in se slehernemu toplo priporoča, da v vsaki lepopisni uri piše nove črke in besede.

5. Uspehi v pisanji s takimi pisankami niso posebno dobri, kakor sem se že večkrat prepričal.

6. Pri rabi pisank s predpisi so namreč sledeče nevarnosti: Učitelja utegnejo zapeljati, da ne bode kazal na tabli, ker si misli, vsaj imajo otroci v lepopisnicah dobre vzglede. Če pa vesten učitelj tudi pri rabi taci lepopisnic še na deski vse razlaga, kar mora, vender si bode marsikateri učenec mislil: Čemu bom na desko gledal, vsaj imam to v zvezku? Če pa učitelj po Greiner-jevih zvezkih uči, mora tudi na šolsko desko na tanko delati taka pisma, kakoršna rabi Greiner, drugače bode otroke nekako motil.

7. Pri lepopisnicah s predpisi morajo otroci eno in isto vrsto 8—10krat prepisati, kar je skoro nekoliko preveč. Zato pa napišejo navadno le prve vrstice lepó, zadnje pa tako hitro načekajo, da je groza. Tudi včasih slabo kopirajo in slabo posnemajo, ko vidijo pred soboj že gotove črke in besede, katerih niso videli, kakó so nastale.

8. Pisanke s predpisi so tudi navadno tako drage, da jih je težko prodajati po 2 krajcarja.

9. Dobro služijo take pisanke največ le domá tistim otrokom, ki redno v šolo ne hodijo ali, kateri ne vidijo dobro. Tudi pri 3 oddelkih dala bi se nekoliko opravičevati raba taci lepopisnic, dasiravno se pa ravno pri lepopisji otroci vseh oddelkov lahko združijo, kajti vsi lahko eno in isto črko ter besedo h krati pišejo, recimo: prvi oddelek piše „a“ na tablice, drugi na čveterorižnato in tretji oddelek ga piše na enočrtasto lepopisnico.

To je moje osebno mnénje o splošni rabi lepopisnic s predpisi.

K sklepu pa hočem navesti mnénja nekaterih pedagogov o tej točki lepopisja.

Bock: „der Volksschulunterricht“ pravi na str. 181: Wo es angeht, dass nur nach Vorschrift des Lehrers an der Wandtafel geschrieben wird, ist es aus zwei Gründen wünschenswerth: 1) um den Stoff für die Schreibübungen aus dem sachlichen Unterrichte entnehmen zu können; 2) um zu vermeiden, dass für eine ganze Seite nur eine einzige Vorschrift benutzt wird. Der Lehrplan für das Grossherzogthum Sachsen vom 20. März 1875. gestattet für die Mittel- wie für die Unterstufe nur, „dass nach der Vorschrift des Lehrers an der Wandtafel geschrieben wird“. Kehr pravi v svoji „Praxis der Volksschule“, ko govori o slabih pisalnih metodah v prejšnjih časih na str. 333, tako-le o predpisih: „Die Schüler schrieben mechanisch und geistlos in Schreibebücher und malten lithographierte Vorschriften bei unrichtiger Arm- und Handlage und fehlerhafter Federhaltung ohne Sinn und Verstand leichtsinnig oder gewissenhaft nach“. Wanjura pravi v Barthel's

„Schulpädagogik“ na str. 201: „Der Lehrer muss, wenn er nicht ein Stümper in seinem Fache gelten will, die Buchstaben vor den Augen der Kinder entstehen lassen, indem er sie mit Kreide an die Wandtafel anschreibt“. Ohler tudi graja pisanje po predpisih, in pravi o tej metodi: „Sie ist rein mechanisch, und kann deswegen kaum ein Unterricht genannt werden“.

(Lehrbuch der Erziehung und des Unterrichtes, str. 423.)

I. L.

Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli.

(Piše **Gradimir.**)

(Dalje.)

Anton Janežič.

(Glej 115. berilno vajo: „Nevihita“.)

Blagi rodoljub in slavni slovnicař slovenski Anton Janežič rodil se je kot sin kmetskih starišev v dan 19. decembra 1828. l. v Lešah, v Šent-Jakobski župnini v Rožni dolini na Koroškem. Dovršivši svoje šolanje, pride za učitelja slovenskega jezika na Celovško realko, kjer je uspešno deloval od 1848. do 1868. l. Bil je izredno marljiv delavec na slovstvenem polji. Enako marljivi čebelici delal je noč in dan v blagor svojemu národu, ker njegova blaginja mu je bila močno pri srci. V šoli je bil mladini blag in vrl učitelj. Učil, prigovarjal, budil, navduševal pa je tudi vserod, kjer se je lahko nadejal kaj uspeha v blagor druzega mu národa. Leta 1850. prične v Celovci izdavati lepoznavski list z imenom „Slovensko Bčelo“, katera je izhajala do julija 1853. l. V tem listu so se urili v slovenskem spisovanji in pesnikovanji tudi dijaki, kar je bilo njim in drugim v veliko národno vzpodbudo. Leta 1851. izdá „Ročni slovar slovenskega in nemškega jezika“; a 1854. l. Slovence razveseli se svojo „Slovensko slovnico“, katera se še dandanes rabi po srednjih naših šolah in ki je užé doživela več natisov. Ta slovnica je močno oživela Janežičevo imé, pa saj je tudi tako izvrstna, da boljše do zdaj še nismo imeli, niti je skoro gotovo boljše ne dobomo tako hitro. Mnogo se je trudil vrli Janežič pri sestavi te slovnice; a pri tem delu so ga podpirali rodoljubni jezikoznanci slovenski. Po tej slovnici se nam je ravnati, ako hočemo govoriti in pisati lepo in čisto slovenščino, do česar more biti vsakemu pravemu rodoljubu!

Leta 1858. ustanovi „Slovenski Glasnik“, ki je izhajal do 1868. l. Izvrstni ta list, podoben današnjemu „Zvonu“, bil je zelo važen, in nam je mnogo koristil. Vanj so pošiljali svoje pesni, povesti in druge ukovite spise prvi takrat živeči pesniki in pisatelji slovenski. Bil je močno priljubljen in razširjen list. Znamenito je, da je v „Glasniku“ nastopil tudi pesnik Stritar se svojimi pesnimi in poučnimi sestavki, ter je vrhu tega v njem ostro razsojeval nekatere takratne spise. Sodelovali so pri „Glasniku“ tudi: prvi naš povestničar Josip Jurčič, užé znani vam Valjavec, Jenko, Umek in drugi. Janežič se je sploh močno trudil, da bi bil pridobil „Glasniku“ dobrih sodelavcev; zato je prigovarjal in navduševal posebno mlade nadarjene pisatelje, da so vanj pisali. Blagi mož je ubogim nadopolnim pisateljem njih spise tudi plačeval, in posebno izredno nadarjenemu Josipu Jurčiču, o katerem bomo še slišali, bil je pravi voditelj in podpornik.

A s tem ni bilo Janežičevo delovanje še nikakor končano. Da bi mladino navdušil za lepe slovenske pesni, zbere najlepše, pravi cvet slovenskih pesni ter jih 1861. l. izdá v knjigi z naslovom: „Cvet slovenske poezije“, kateri dodá tudi „nauk o pesniš-